

УДК 378.011.3:80

Ірина Гайдай

ORCID iD 0000-0001-8229-2892

аспірантка кафедри педагогіки,
Житомирський державний університет імені Івана Франка,
вул. Велика Бердичівська, 40, 10002 м. Житомир, Україна
iryna_gaidai@ukr.net

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ-ФІЛОЛОГА ПОДВІЙНОГО ПРОФІЛЮ: ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД ДЛЯ СУЧАСНОСТІ

У статті порушено проблему врахування досвіду підготовки вчителя-філолога подвійного профілю для якісного проведення сучасної його підготовки. Здійснено спробу проаналізувати уроки історичного досвіду, які автор статті поділяє на організаційні та дидактичні. Дослідниця також аналізує навчально-методичне забезпечення для здійснення підготовки вчителя-філолога подвійного профілю. Зроблено спробу підтвердити висновок про те, що для підвищення ефективності підготовки вчителя-філолога подвійного профілю варто спиратися на попередній досвід поєднання спеціальностей.

Ключові слова: перша спеціальність; друга спеціальність; навчально-методичне забезпечення; підготовка вчителя-філолога подвійного профілю; уроки історичного досвіду.

Вступ. Підготовка вчителя-філолога подвійного профілю проводиться у ВНЗ України вже понад півстоліття. Протягом цього часу вона пройшла довгий шлях свого становлення і розвитку. На сьогодні для того, щоб забезпечити більш ефективну підготовку сучасного вчителя-філолога за поєднаними спеціальностями у вищій школі, варто не тільки враховувати сучасні зміни тенденцій у системі педагогічної освіти, але й спиратися на попередній досвід суміщення спеціальностей.

Сучасним вчителям, зокрема і вчителям-філологам широкого профілю, бракує знань про вигоди своєї професії. Тоді як при розробці сучасної моделі підготовки вчителя варто включити до неї інформування майбутніх освітян про історичний розвиток професійної підготовки фахівців свого профілю, адже це дозволить об'єктивно оцінити своє місце у загальній історії розвитку національної вищої школи та розширити концептуальні засади своєї професійної діяльності.

Історико-педагогічний аспект процесу розвитку вищої педагогічної освіти розглядається у працях К. Авраменко, В. Боролюка, А. Булди, У. Важинського, Л. Войналович, О. Глузмана, Н. Дем'яненко, С. Крисюка, В. Курила, О. Лавріненка, О. Левчишевої, В. Лугового, В. Майбороди, О. Місечко, С. Нікітчиної, Н. Сафонові, Г. Черевичного та ін.

Дослідження підготовки вчителів-філологів становить великий інтерес для науковців, серед яких: М. Байда, О. Бігич, В. Денисенко, Н. Дівінська, О. Дуплійчук, Л. Мацько, Л. Морська, О. Семенов та ін. Розробкою навчальних комплексів займається Н. Бориско.

Проте лише нещодавно почали з'являтися дослідження підготовки вчителів-філологів за подвійними спеціальностями, які здійснюють

Г. Булгакова, В. Горіна, Л. Журба, І. Соколова, Г. Турчинова, І. Халимон.

Мета статті – проаналізувати уроки історичного досвіду для сучасної підготовки вчителя-філолога подвійного профілю, а також дослідити навчально-методичне забезпечення для здійснення такої підготовки.

Організаційні та дидактичні уроки історичного досвіду, навчально-методичне забезпечення для підготовки вчителів-філологів подвійного профілю. Вважаємо за необхідне детально проаналізувати уроки історичного досвіду підготовки вчителів-філологів подвійного профілю. На сьогодні ці уроки необхідно враховувати у підготовці майбутніх учителів-філологів. Услід за О. Місечко (Місечко О. Є., 2011, с. 412), ми поділяємо їх на дві групи: організаційні та дидактичні.

Спершу проаналізуємо організаційні уроки історичного досвіду.

1. На сьогодні підготовка вчителів-філологів широкого профілю проводиться на філологічних факультетах, факультетах іноземних мов (далі – ІМ), в інститутах філології та інших структурних відділеннях ВНЗ поряд із однопрофільною підготовкою вчителів-філологів. Як доводить набутий досвід такої підготовки, перш за все, для її здійснення важливо створити окрему підструктуру ВНЗ (відділення, факультет, інститут тощо) для здійснення професійної освіти вчителів-філологів широкого профілю, кафедри методики викладання другої спеціальності (наприклад, іноземної мови, історії та ін.).

2. З часів введення філологічних спеціальностей широкого профілю вони зазнавали багатьох змін. Проте, півстоліття практика підготовки вчителів-філологів подвійного профілю свідчить

про доцільність поєднання насамперед споріднених за змістом спеціальностей та спеціалізацій, наприклад, двох мов та літератур – української / російської мови і літератури та іноземної мови. Складнішими, проте допустимими, для об'єднання в одну спеціальність широкого профілю є менш пов'язані між собою дисципліни, такі як мова та історія, мова та психологія тощо.

3. Нещодавно у педагогічній науці актуалізувалося питання необхідності підготовки вчителів загальноосвітніх шкільних предметів зі знанням ІМ для роботи у білінгвальних класах, які створюються у спеціалізованих ЗНЗ, де ІМ вивчається поглиблено. Навчання у таких класах здійснюється за спеціальними програмами, що передбачають викладання окремих предметів поперемінно двома мовами – державною та іноземною. До білінгвальних класів приймаються учні з урахуванням їхніх здібностей та нахилів за результатами співбесіди або тестування. У таких класах ІМ вивчається поглиблено, а з п'ятого класу запроваджується вивчення (повністю або частково) двох-трьох предметів іноземною мовою, серед яких базовими курсами можуть бути історія, математика, біологія, географія, фізика, хімія, вибірковими – друга ІМ, ділова мова, країнознавство, художня культура, мистецтвознавство (Ніколаєва С. Ю., 2013, с. 526). Разом із тим, набуло поширення явище навчального білінгвізму – різновид білінгвізму, яка формується поза природнім мовним середовищем за допомогою спеціальних методів та прийомів. У процесі становлення навчального білінгвізму в людини формується низка специфічних умінь, одним із яких є вміння адекватно перемикає мовні коди, відповідно до мовної ситуації (Лещенко Ю. Е., 2016, с.147).

У європейському освітньому просторі ця тенденція відома як CLIL (Content and Language Integrated Learning). Це – узагальнюючий термін, що означає виклад змісту іншого предмета (фізика, географія тощо) за посередництвом іноземної мови та вивчення іноземної мови шляхом вивчення цього предмета. На сьогодні розробка таких інтегрованих навчальних курсів є дуже актуальною, адже у зв'язку з розширенням Європейського Союзу, збільшується потреба в міжкультурному спілкуванні й освіті. Зі збільшенням контактів між країнами, збільшується потреба в комунікативних вміннях з другої або й третьої іноземної мови. Знання іноземної мови відіграє ключову роль в навчальних програмах по всій Європі. Особливу увагу слід приділити підготовці викладачів і розробці основ і методів, які дозволять підвищити якість мовної освіти. Основою CLIL є те, що предмети змісту викладаються і вивчаються мовою, яка не є рідною мовою для учнів. Знання іноземної мови стає засобом оволодіння змістом навчання. Мова інтегрується в широку навчальну програму. Навчання поліпшується за рахунок підвищення мотивації і вивчення природної мови в контексті інших загальноосвітніх

предметів. Коли учні зацікавлені в темі, це мотивує їх, щоб опанувати іноземну мову як засіб спілкування (British Council BBC Teaching English. CLIL).

4. Для якісної і рівноцінної підготовки вчителя-філолога за обома спеціальностями необхідно досягнути збалансованого співвідношення дисциплін фахового циклу за усіма спеціальностями, що входять до складу підготовки вчителя-філолога широкого профілю. Для цього необхідно розширити діапазон дисциплін фахової фундаментальної підготовки, а також уніфікувати дисципліни теоретичної та практичної підготовки (особливо дисципліни першої та другої спеціальності).

5. Варто вдосконалювати практичну педагогічну підготовку майбутніх вчителів, зокрема і філологів широкого профілю. Наразі в цьому напрямі проводиться робота. Так, студенти, які йдуть на практику отримують завдання з обох спеціальностей і відповідно повинні проводити залікові уроки, різного типу заходи за обома спеціальностями. Вони закріплені за двома методами, фахівцями з обох дисциплін.

Вважаємо за необхідне проаналізувати дидактичні уроки історичного досвіду підготовки вчителів-філологів подвійного профілю.

6. Необхідною умовою сучасної фахової підготовки вчителя-філолога подвійного профілю є достатнє навчально-методичне забезпечення, тобто створення підручників, навчальних програм і посібників, у яких простежуються зв'язки між дисциплінами першої і другої спеціальності. Це, на нашу думку, є першочерговим завданням науковців, які працюють у галузі професійної освіти подвійного профілю.

7. Важливо покращити методичну підготовку вчителя-філолога подвійного профілю. На сьогодні, в сучасній педагогічній науці є обмаль досліджень, у яких аналізуються методичні засади підготовки вчителів за двома філологічними спеціальностями, одна з яких – «українська / російська мова та література», а друга – «ІМ». Натомість значну увагу приділено подвійним спеціальностям, які складаються з двох іноземних мов. Науковці різних періодів сходяться на думці, що при підготовці вчителів із двох мов вивчення другої іноземної мови має проводитися на основі першої. Треба приділяти належну увагу другій ІМ для забезпечення хорошої якості знань, адже на вивчення другої іноземної мови виділяється менше навчального часу. Так, Ю. Кажан, услід за Г. Нойнером, виділяє спеціальні методичні принципи навчання другої ІМ: принцип когнітивного навчання; опора на контекст для розуміння текстів; орієнтування на певні теми; опори на тексти; ефективна організація навчального процесу завдяки економії часу та активізації студентів (Кажан Ю. М., 2007, с. 39-40; Нойнер Г., 2002, с. 51-55).

8. Тісна інтеграція всіх компонентів системи професійної підготовки вчителя-філолога широ-

кого профілю: навчально-пізнавальної, науково-дослідницької, виховної та підсистеми практик. Взаємодія всіх цих компонентів має дати позитивний результат – підготувати вчителя-філолога подвійного профілю, який здатний працювати однаково якісно за обома своїми кваліфікаціями.

9. Педагогізація всіх аспектів підготовки вчителя-філолога широкого профілю, тобто підпорядкування змісту освіти інтересам професійної діяльності майбутнього вчителя у практиці роботи педагогічних навчальних закладів, зокрема професійна спрямованість теоретичних і практичних фахових навчальних курсів, застосування отриманих знань у практиці шкільної і позашкільної роботи, ознайомлення викладачів фахових дисциплін зі шкільними програмами та підручниками та використання їх у відповідних університетських навчальних курсах.

10. Посилення культурологічного компоненту у професійній підготовці вчителя-філолога, тобто ознайомлення його з культурою, літературою, історією, географією країн, мови яких вивчаються. На сьогодні соціокультурний компонент має посісти чільне місце у системі професійної підготовки вчителів-філологів.

11. Підвищення практичної спрямованості професійного оволодіння мовою як засобом міжкультурної комунікації. Цей урок є особливо актуальним для подвійних спеціальностей, які поєднують мову та літератури (українську/російську) та іноземну.

12. Посилення ролі самостійної творчої роботи майбутнього вчителя відіграє велику роль у підготовці вчителя-філолога подвійного профілю в сучасних умовах освіти, коли значна частина навчального матеріалу виноситься на самостійне опрацювання, а вчитель, викладач стає для студента наставником, помічником, фасилітатором пізнавальної діяльності.

13. Поєднання аспектизації вивчення мови з комплексним (інтегративним) підходом до оволодіння усіма мовленнєвими вміннями. Якщо порівнювати підготовку вчителів широкого профілю (так раніше називалися спеціальності подвійного профілю – *І.Г.*) на початку їх запровадження (з 1956 р.) і сьогодні, то дисципліни і першої, і другої спеціальності вивчалися за аспектами. Наприклад, за спеціальністю «українська мова і література, ІМ» вивчалися окремі розділи українського мовознавства та літературознавства, а також окремі аспекти іноземної мови: фонетика, граматики, практика мови та аналіз текстів; за спеціальністю «українська мова і література, історія» вивчалася історія стародавнього світу, історія середніх віків, історія нового часу, нова історія країн Сходу, історія СРСР, історія Української РСР; за спеціальністю «українська мова і література, співи» відбувалося аспектне вивчення дисципліни «музика і співи»: теорія музики

і сольфеджіо, хор і хорознавство з методикою, музична література, сольний спів з методикою, диригування і читання партитури, музичний інструмент (ЦДАВО, 1956, Арк.75, 81, 88, 93).

У цілому, як свідчить практика, вчитель-філолог подвійного профілю має переваги перед вчителем з однопрофільною спеціальністю, адже має академічні права викладати обидва свої предмети у школі, а також може швидко прилаштуватися до викладання своїх навчальних предметів у різних типах середніх загальноосвітніх навчальних закладах (гімназіях, ліцеях, колегіумах).

Вважаємо за необхідне проаналізувати сучасне навчально-методичне забезпечення для підготовки вчителів-філологів подвійного профілю, яке, на нашу думку, належать до дидактичних уроків.

Якщо говорити про сучасні фахові підручники з мови (української, іноземної), то не всі вони розраховані на підготовку вчителів подвійних спеціальностей. Тільки в деяких підручниках із фахових філологічних дисциплін проводяться паралелі між першою і другою спеціальностями, з іншими мовами та літературами відповідних мов.

Лише нещодавно почали з'являтися авторські розробки навчальних посібників для підготовки вчителів-філологів подвійного профілю. В основному це розробки, призначені для підготовки вчителів двох мов і літератур, одна чи обидві з яких – іноземні.

У ближньому зарубіжжі російські науковці розробляють підручники для підготовки вчителя-філолога, що можуть використовуватися на факультетах ІМ як підручник з другої мови. Це, зокрема підручник В. Шах-Назарової та К. Журавченко (Английский для Вас, 2005). Велика увага в ньому приділена постановці вимови, оволодінню основними інтонаційними моделями та ритмом англійського речення, граматиці, яку студенти мають опанувати шляхом опрацювання тематичних текстів із системою лексико-граматичних та мовленнєвих вправ, а також розвитку умінь усного мовлення через опрацювання тематичних діалогів із системою мовленнєвих вправ (Шах-Назарова В. С., Журавченко К. В., 2005).

Серія підручників за редакцією В. Д. Аракіна (Практический курс английского языка, 2006) призначена для студентів педагогічних ВНЗ і передбачає послідовність у вивченні англійської мови з I по V курс. Метою підручників зазначено навчання усного мовлення на основі автоматизованих лінгвістичних навичок, розвиток техніки читання, умінь розуміти англійські тексти, які містять лексику, що вже вивчалася, граматичний матеріал, розвиток умінь писемного мовлення (Аракин В. Д., 2006).

Крім того, для вивчення англійської мови вийшов навчальний посібник В. В. Янсон (Практичний курс англійської мови, 2007), матеріал якого має комунікативну спрямованість, ґрунтується на неадаптованих текстах, дібраних із автентичних творів англійської та американської художньої літератури (Янсон В. В., 2007).

Серед підручників з німецької мови відзначимо підручник В. Зав'ялової та Л. Льїної (Практичний курс німецького язика для починаючих, 2005). Мета курсу – набуття комунікативних умінь читання, ведення бесіди на побутові та ділові теми. Цим підручником користуються студенти філологічних факультетів і факультетів ІМ як за першою, так і за другою спеціальністю «німецька мова» (Зав'ялова В., Льїна Л., 2005).

Як свідчить практика, ці підручники використовуються для навчання студентів як за першою, так і за другою спеціальністю «ІМ» на філологічних факультетах і на факультетах ІМ, хоча в них не завжди проводяться паралелі між першою і другою спеціальністю.

У переліку теоретичних дисциплін нещодавно з'явився курс лекцій Т. Домброван (Загальнотеоретичний курс англійської мови як другої іноземної, 2009) призначений для студентів факультетів романо-германської філології університетів, які вивчають англійську мову як другу спеціальність. Мета курсу – ознайомити студентів з основами історії та теорії англійської мови і забезпечити майбутніх фахівців необхідним мінімумом англійської спеціальної лексики з основних галузей мовознавства. У курсі викладено основи становлення та розвитку англійської мови, її контакти з іншими мовами, що спричинило негомогенність етимологічного складу сучасної англійської мови, а також основи теорії лексикології, граматики і стилістики сучасної англійської мови, її варіативність (Домброван Т. І., 2009).

Отже, як бачимо, створення підручників для підготовки вчителів-філологів за другою спеціальністю – ще недостатньо розроблена проблема у педагогічній науці і практиці. Проте подекуди здійснюються спроби заповнити цю методичну прогалину. Так, наприклад, з'являються підручники, які можна застосовувати як за першою, так і за другою філологічною спеціальністю. Активно працюють наукові та методичні школи окремих університетів, які здійснюють випуск методичної літератури для підготовки вчителів-філологів. Це, зокрема, Київська та Житомирська методичні школи, розробки яких спрямовані на вдосконалення підготовки вчителя-філолога і можуть застосовуватися для підготовки вчителя-філолога подвійного профілю (Волощук А. М., 2011; Кубрак С. В., 2011).

У зв'язку з тим, що в Україні ще досі не розроблені державні стандарти підготовки вчителів подвійного профілю авторські методики навчання мов для методичної підготовки майбутніх вчителів-філологів, у тому числі й подвійного профілю, почали з'являтися лише наприкінці 1990-х – початку 2000-х рр. Ці методики були розроблені із врахуванням Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти.

Серед авторських методик навчання для вчителів подвійного профілю проаналізуємо навчаль-

ний посібник О. Місечко (Методика навчання англійської мови у середній школі, 2002), а також підручники, розроблені колективом авторів під керівництвом С. Ю. Ніколаєвої (Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах, 1999; Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика, 2013).

Підручник О. Є. Місечко розрахований на студентів-філологів, які вивчають англійську мову та методику її викладання у середній загальноосвітній школі як другу фахову дисципліну. Метою підручника є ознайомлення студентів з теоретичними основами методики викладання іноземної мови з урахуванням особливостей рідної мови та надбань вітчизняної й зарубіжної науки і шкільної практики; озброєння майбутніх вчителів англійської мови як другої спеціальності сучасними методичними технологіями, засобами та організаційними формами навчання іноземної мови, готовності до самостійного пошуку (Місечко О. Є., 2002).

Підручники за редакцією С. Ю. Ніколаєвої (Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах, 1999; Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика, 2013) спрямовані на розкриття методичних основ формування в учнів навичок і умінь практичного володіння іншомовним мовленням (Ніколаєва С. Ю., 1999; 2013). У новій редакції підручника звертається увага на методику формування мовних і мовленнєвих компетентностей, іншомовної лінгвосоціокультурної та навчально-стратегічної компетентностей на засадах компетентісного, комунікативного, культурологічного, рефлексивного і професійно орієнтованого підходів. У ньому підкреслюється вагомість соціокультурного аспекту при вивченні іноземних мов. Мова йде вже не тільки про методику навчання іноземних мов, а про нову наукову галузь – методику навчання іноземних мов і культур. У підручнику простежуються зв'язки з методиками викладання інших філологічних дисциплін, методи і технології навчання ІМ і культур в історичному аспекті (Ніколаєва С. Ю., 2013). У цих підручниках проводяться паралелі з рідною мовою (українською). Вони розраховані на підготовку студентів-філологів до викладання не тільки англійської, а й інших іноземних мов, адже там наводяться приклади чотирма мовами: англійською, німецькою, французькою та іспанською. Тому ці підручники можуть застосовуватися для підготовки студентів-філологів за двома мовними спеціальностями.

У навчальному посібнику Л. І. Морської (Теорія та практика методики навчання англійської мови) також відзначається вплив рідної мови на вивчення студентами іноземної мови, проводяться аналогії між двома мовами – рідною та іноземною. Посібник написаний англійською мовою у формі лекцій з курсу методики навчання іноземних мов для педагогічних вузів. У ньому подано теоретичний та прак-

тичний матеріал для застосування набутих знань (Морська Л. І., 2013).

Висновки. За результатами аналізу уроків історичного досвіду підготовки вчителів-філологів, а також аналізу її навчально-методичного забезпечення нами були зроблені наступні висновки. Насамперед зауважимо, що для підвищення ефективності підготовки вчителя-філолога подвійного профілю варто спиратися на попередній досвід поєднання спеціальностей. Щодо навчально-методичного забезпечення, то у фахових підручниках з мови (української / російської / іноземної) раніше не завжди можна було відслідкувати порівняння й аналогії з рідною мовою чи іншими мовами, що є важливим у підготовці

вчителя-філолога подвійного профілю. Натомість нещодавно почали з'являтися підручники з іноземної мови, які підходять для вивчення її як першої, так і другої спеціальності. Також у сучасних підручниках з методики викладання іноземних мов проводяться паралелі й аналогії з іншими мовами. Тобто, враховується специфіка професійної підготовки філолога подвійного профілю.

Перспективу наших подальших наукових розвідок ми пов'язуємо з удосконаленням навчально-методичного забезпечення для підготовки вчителів-філологів подвійного профілю, тобто створенням більш широкого діапазону навчальних посібників та підручників, у яких простежуються зв'язки між дисциплінами першої і другої спеціальності.

Література

1. Аракин В. Д. Практический курс английского языка 3 курс. Учеб. для студентов вузов / Под ред. В. Д. Аракина. – 4-е изд., перераб. и доп. – М.: Гуманитар. изд. центр ВЛАДОС, 2006. – 431 с.
2. Волощук А. М. Розвиток методичної компетентності майбутніх учителів гуманітарного профілю: професійно-методичні кейси : Навчально-методичний посібник. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2011. – 94 с.
3. Домброван Т. І. Загальнотеоретичний курс англійської мови як другої іноземної : курс лекцій для студентів університетів / Т. І. Домброван. – Вінниця : Нова Книга, 2009. – 128 с.
4. Завьялова В. Практический курс немецкого языка для начинающих : Учебник / В. Завьялова, Л. Ильина // Издание 6-е, переработанное и дополненное. – М. : Лист Нью, 2005. – 880 с.
5. Кажан Ю. М. Вправи для формування у майбутніх учителів рецептивної лексичної компетенції в німецькій мові як другій іноземній / Ю. М. Кажан // Іноземні мови. – 2007. – № 3. – С. 39 – 44.
6. Кубрак С. В. Використання інформаційних технологій у професійному саморозвитку майбутнього вчителя філологічного профілю: Навчально-методичний посібник / С. В. Кубрак. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2011. – 96 с.
7. Лещенко Ю. Е. Становление межъязыковых связей в ситуации учебного билингвизма / Ю. Е. Лещенко // Вестник Пермского Национального исследовательского политехнического университета. Проблемы языкознания и педагогики. – 2016. – № 2. – С. 147-156, DOI: 10.15593/2224-9389/2016.2.14
8. Місечко О. Є. Методика навчання англійської мови у сереній школі : навчальний посібник-практикум для студ. вищ. навч. закладів / О. Є. Місечко / Житомирський держ. педагогічний ун-т ім. І.Франка. – Житомир : Полісся, 2002. – 320 с.
9. Місечко О. Формування системи професійної підготовки вчителя іноземної мови у педагогічних навчальних закладах України (1900 – 1964 рр.): дис. ... докт. пед. наук: 13.00.04 / Місечко Ольга Євгенівна. – Житомир, 2011. – 603 с.
10. Морська Л. І. Теорія та практика методики навчання англійської мови. – Тернопіль: Астон, 2003. – 248 с.
11. Ніколаєва С. Ю. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах : Підручник / Бігич О. Б., Бражник Н. О., Гапонова С. В. та ін. / під керівництвом С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 1999. – 320 с.
12. Ніколаєва С. Ю. Методика навчання іноземних мові культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. / за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2013. – 590 с.
13. ЦДАВОВ України. Ф. 166 Документи міжвідомчих установ оп. 15 Спр. 1857. Навчальні плани педагогічних інститутів, розроблені управлінням та затверджені Міністерством освіти УРСР на 1956 р. – 105 арк.
14. Шах-Назарова В. С. Английский для Вас : учеб. / В. С. Шах-Назарова, К. В. Журавченко. – М. : Вече, 2005. – 656 с.
15. Янсон В. В. Практичний курс англійської мови = A Practical Guide for Learners of English : навч. посібник для вищ. навч. закладів / В. В. Янсон, Л. С. Свистун, С. Т. Богатирьова, С. М. Лежньов. – К., ТОВ «ВП Логос-М», 2007. – 368 с.
16. British Council BBC Teaching English. Content and Language Intergrated Learning [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.teachingenglish.org.uk/article/content-language-integrated-learning>
17. Neuer G., Hufersen B., Kursisa A., Marx N., Koitan U., Erlerwein S. Deutsch in Kontext anderer Sprachen. Tertiärsprachendidaktik: Deutsch nach Englisch. Erprobungsfassung: Munchen: Langenscheidt, 2002, s. 51-55.

References

1. Araky'n V. D. (2006). *Prakty'chesky'j kurs angly'jskogo yazyka* [Practical course of English]. M., Gumanitarnyj izdatel'skij centr «Vlados», 431 (rus).
2. Voloshhuk A. M. (2011). *Rozvy'tok metody'chnoyi kompetentnosti majbutnix uchy'teliv gumanitarnogo profilyu: profesijno-metody'chni kejsy'* [Development of methodical competence of future teachers of humanities, vocational teaching case studies]. *Zhy'tomy'r : Vydavnytstvo Zhytomyrs'kogo derzhavnogo universytetu imeni Ivana Franka*, 94 (ukr).
3. Zav'yalova V., Il'y'na L. (2005). *Prakty'chesky'j kurs nemetskogo yazyka dlya nachy'nayushhy'h* [Practical course of German for beginners]. M., Ly'st N'yu, 880 (rus).
4. Dombrovan T. I. (2009). *Zagal'noteorety'chny'j kurs anglijs'koyi movy' yak drugoyi inozemnoyi* [The general theoretical course of English as the second language]. *Vinny'cya, Nova Kny'ga*, 128 (ukr).
5. Kazhan Yu. M. (2007). *Vpravy' dlya formuvannya u majbutnix uchy'teliv recepty'vnoyi leksy'chnoyi kompetencyi v nimecz'kij movi yak drugij inozemnij* [Exercises for the formation of future teachers the receptive lexical competence in German as a second foreign]. *Inozemni movy* (3), 39 – 44 (ukr).
6. Kubrak S. V. (2011). *Vy'kory'stannya informacijny'x tehnologij u profesijnomu samorozvy'tku majbutn'ogo vchy'telya filologichnogo profilyu* [Information technology in professional self-development of the future teacher of philological profile]. *Zhy'tomy'r, : Vydavnytstvo Zhytomyrs'kogo derzhavnogo universytetu imeni Ivana Franka*, 96 (ukr).
7. Leshhenko Yu. E. (2016). *Stanovleny'e mezh'yazykovyh svyazej v sy'tuacy'y' uchebnogo by'ly'ngvy'zma* [The formation of interlanguage relations in the situation of a scientist bilingualism]. *Vestny'k Permskogo Nacy'onal'nogo y'ssledovatel'skogo poly'tehny'cheskogo uny'versy'teta. Problemy yazykoznan'ya y' pedagogy'ky'*, 2, 147-156, DOI: 10.15593/2224-9389/2016.2.14 (rus).
8. My'sechko O. Ye. (2002). *Metody'ka navchannya anglijs'koyi movy' u serenij shkoli* [Methods of teaching English in Serena School]. *Zhy'tomy'r, Polissya*, 320 (ukr).
9. My'sechko O. (2011). *Formuvannya sy'stemy' profesijnoyi pidgotovky' vchy'telya inozemnoyi movy' u pedagogichny'x navchal'ny'x zakladax Ukrayiny' (1900 – 1964 rr.)* [Formation of vocational training teachers of foreign languages in educational establishments Ukraine (1900 – 1964 years)]: Doctor's thesis. *Zhy'tomy'r*, 603 (ukr).
10. Mors'ka L. I. (2003). *Teoriya ta prakty'ka metody'ky' navchannya anglijs'koyi movy'* [Theory and practice methods of teaching English]. *Ternopil', Aston*, 248 (ukr).
11. Nikolayeva S. Yu., Bigych O. B., Brazhnyk N. O., Gaponova S. V. ta in. (1999). *Metody'ka navchannya inozemny'x mov u serednix navchal'ny'x zakladax* [Methods of teaching foreign languages in secondary schools]. S.Yu. Nikolayeva (Ed.). K. : Lenvit, 320 (ukr).
12. Nikolayeva S. Yu., Bigich O. B., Borisko N. F., Borec'ka G. E. ta in. (2013). *Metody'ka navchannya inozemny'x movi kul'tur: teoriya i prakty'ka* [Methods of teaching foreign language and culture: theory and practice]. S.Yu. Nikolayeva (Ed.). K., Lenvit, 590 (ukr).
13. TsDAVOV Ukraine (1956). *F. 166 Dokumenty' mizhvidomchy'x ustanov* [Documents of interdepartmental institutions] op. 15 Spr. 1857. *Navchal'ni plany' pedagogichny'x insty'tutiv, rozrobleni upravlinnyam ta zatverdzeni Ministerstvom osvity' URSR na 1956 r.* [The curriculum of educational institutions developed by management and approved by the Ministry of Education of the USSR in 1956], 105 (ukr).
14. Shax-Nazarova V. S. (2005). *Angly'jsky'j dlya Vas* [English for you]. M., «Veche», 656 (rus).
15. Yanson V. V., Svistun L. S., Bogatir'ova S. T., Lezhn'ov S. M. (2007). *Prakty'chny'j kurs anglijs'koyi movy'* [A Practical Guide for Learners of English]. K., LLC «VP Logos-M», 368 (ukr).
16. British Council BBC Teaching English. *Content and Language Intergrated Learning*. Available at: <https://www.teachingenglish.org.uk/article/content-language-integrated-learning> (eng).
17. Neuer G., Hufersen B., Kursisa A., Marx N., Koitan U., Erlerwein S. (2002). *Deutsch in Kontext anderer Sprachen. Tertiärsprachendidaktik: Deutsch nach Englisch. Erprobungsfassung*: Munchen: Langenscheidt, 51 – 55 (deu).

ПОДГОТОВКА УЧИТЕЛЯ-ФИЛОЛОГА ДВОЙНОГО ПРОФИЛЯ: ИСТОРИЧЕСКИЙ ОПЫТ ДЛЯ СОВРЕМЕННОСТИ

Гайдай Ирина, аспирант кафедры педагогики, Житомирский государственный университет имени Ивана Франко, ул. Большая Бердичевская, 40, 10002 г. Житомир, Украина, iryna_gaidai@ukr.net

В статье затронута проблема учета опыта подготовки учителя-филолога двойного профиля для качественного проведения современной его подготовки. Предпринята попытка проанализировать уроки исторического опыта, которые автор статьи разделяет на организационные и дидактические. Исследователь также анализирует учебно-методическое обеспечение для осуществления подготовки учителя-филолога двойного профиля. Предпринята попытка аргументировать вывод о том, что для повышения эффективности

ности подготовки учителя-филолога двойного профиля важно опираться на предыдущий опыт сочетания специальностей.

Ключевые слова: первая специальность; вторая специальность; подготовка учителя-филолога двойного профиля; уроки исторического опыта; учебно-методическое обеспечение.

TRAINING THE TEACHER-PHILOLOGIST OF DUAL PROFILE: HISTORICAL EXPERIENCE FOR MODERNITY

Gaidai Irina, postgraduate student of the Department of Pedagogy, Zhytomyr State University, 40 Velika Berdichevskaya Str., 10002 Zhytomyr, Ukraine Ivan Franko, iryna_gaidai@ukr.net

The article raises the issue of taking into account the experience of training the teacher-philologist of dual profile for his/her qualitative up-to-date preparation. An attempt is made to analyse the lessons of the historical experience of training the teacher-philologist of dual profile, because, according to the author, modern teachers experience lack of knowledge about the origins of their profession. The researcher divides the lessons of the historical experience into organizational and didactic ones.

According to the author, the availability of educational and methodological providing for training the teachers-philologists of dual profile refers to the didactic lessons of historical experience. The article analyses the educational and methodological support for the implementation of training the teacher-philologist of dual profile. It addresses some course-books and manuals designed specifically for the second specialty (e.g. English and German languages, language teaching methodology).

It is emphasised that the manuals and course-books suitable for training teachers of a foreign language as the first or the second specialty have appeared quite recently. In addition, course-books in methodology of teaching foreign languages and theoretical course of foreign language for training the teachers-philologists of dual profile began to appear in Ukraine not so long ago, mainly for teachers of two languages and literatures, one or both of which are foreign. It is proved that designing textbooks for training the teachers-philologists in the second specialty is underdeveloped problem in Ukraine so far.

The researcher makes the important conclusions that, for improving the training of the teacher-philologist of dual profile, it should be based on previous experience of combining specialties.

The researcher links the prospects for further scientific studies with the development of educational and methodological support for training the teacher-philologists of dual profile, i.e. the creation of manuals and course-books, that can provide connections between disciplines of the first and the second specialty.

Keywords: first specialty; second specialty; educational and methodological providing; lessons of historical experience; training the teacher-philologist of dual profile.

Стаття надійшла до редакції 28.03.2017

Прийнято до друку 25.05.2017